RAPOR

Akkenje USENOVA'nın 6D010200 - Anaokulu Eğitimi ve Metodu Bilim Dalında yazdığı "Bolaşak (Gelecek) İlkokul Öğretmenlerinin Sosyal Başarılarını/Yeteneklerini Geliştirme" konulu doktora tezine yurt dışı danışmanı Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ'nin değerlendirmesi aşağıda sunulmuştur.

1. Tez Konusunun Önemi

Memleketin bekası ile sosyolojik, iktisadi ve kültürel açıdan gelişmesi söz konusu bilim ve ilim bakımından ölçme ve değerlendirme yapıldığında günümüzde eğitim sisteminin, eğitim prosedürleri ile öğretim yöntemlerinin payına düşen ehemmiyetli bir sorumluluk taşımaktadır.

Toplumsal gelişimin bugünkü süreci kendi davranışlarını uygun bir şekilde düzenleyebilen, gelişimde edindiği eğitimi, kullanabilen ve olumlu sonuçları elde edebilen bilgili bir bireyi eğitmek meselesini güncel bir duruma getirerek ileri sürmektedir.

Dünyaca bilim çapında önde gelen yeni tecrübeleri ve eğitim sisteminde hızlı bir değişim göstermekte olan yöntemleri öğrenmek, insanoğlunun tarihinde güncelliği bakımından artan bilgili ve nitelikli öğretmen yetiştirmektir. Bireyin başlangıç seviyesinde sistemli bir şekilde tanımsal ve bireysel yeteneklerini kazandırmak başlıca meselelerdendir.

Günümüz toplum şartlarına göre genç nesle kaliteli, nitelikli eğitim kazandırmak ve onları rekabet ilkelerine dayalı eğitmek – sınıf öğretmenlerine düşen başlıca bir sorumluluktur. Dolayısıyla gelecek ilkokul öğretmenleri modern zamanda iletişim kurma ve teknolojiyi kullanma becerilerine sahip olarak kendilerini ilerletmeli, öğretme ve eğitme sürecinde daha etkili bir biçimde bu becerileri kullanım haline getirebilmelidir.

Bu açıdan A. M. USENOVA'nın ele aldığı tez konusu aktüel meselelerdendir. Okulda her bir öğrencinin bir birey olarak yetişmesinde, onun kendine has şahsi olanaklarının gerçekleştirilmesinde kolaylık sağlanmalıdır. Ancak onun için çok faktörlü sosyolojik siyasi, ekonomik, iletişimsel ve bilgi çağında ilkokul öğretmenlerinin bilgi yeteneklerinin gelişimine önem verilmelidir.

2. Elde Edilen Sonuçların Güvenilirliği ve Alana Katkısı

Araştırma çerçevesinde elde edilen sonuçları ilmi pedogojik temellerin pedagojik pratikte kullanımı metodoloji şartlarıyla hazırlanarak sunulmuştur. Uygulamaya ilişkin çalışmalar ayrıntılı ve planlı bir şekilde giriş - sonuç bölümüne dek incelenmiştir. Bu çalışmada konu ile ilgili veriler toplanmış ve bu veriler kapsamında kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Araştırmada temel unsurlar ile göstergeler tespit edilirken statiksel verilere de başvurulmuştur. Dolayısıyla

çalışmanın önemi inceleme neticesinde elde edilen tecrübelerin sonucu saptanarak yeni yöntemin uygulandığı görülmektedir. İnceleme sırasında "Bireyin sosyal başarısının gelişmesinin temelleri" konusunda elektif kur programı ile eğitim-öğretim metedoloji kitapçığı hazırlanmıştır. Bu çalışmanın eğitim alanına yenilik getireceği söz konusudur.

3. Elde Edilen Sonuçların Teorik ve Pratikteki Önemi

Çalışmanın teorik inceleme sırasında "başarı, başarılık, yeteneklilik" kavramını daha net anlamaya imkan sağlanmıştır. Yeteneklilik demek hedefe varmak için iç ve dış kaynakları uygun ortamda çalıştırmaya hazırlıktır. Üstelik bireysel veya toplumsal açıdan talepleri karşılamak için düşünüldüğü gibi başarılı davranmaya hazır olduğunu ifade etmektedir. Başka bir deyişle net bir kavramsal sistemi talep eden pratiksel tutumu gerçekleştirme yeteneğini meydana getiren meselelerdir. Örneğin, rastgele bir pedogojik soruna veya duruma alelacele çözüm bulmaya yönelik elverişli bir düşüncenin türü ve kavrama yeteneği diyebiliriz.

Elde edilen araştırma sonucu gelecek ilk okul öğretimindeki öğretim görevlilerini hazırlama aşamasında ve onların sosyal başarısının gelişmesi esnasında elde edilen beceri yüksek öğretim kurullarında ve bilgi görgü arttırma enstitülerinde uygulanabilir.

4. Elde Edilen Sonuçların Doğruluk Derecesi

Çağımız eğitim öğretim sırasında ilkokul öğretmeninin amacı bilim içeriğini becermeye ve onu kendi özel sermaye kaynağına döndürmeye yönelik bilgi ortamında verilen imkanları kullanmaya dayalıdır. Zamanın şartları öğrencilere gün geçtikçe değişiklik göstermektedir. Onun başlıca gayesi öğrencinin ana yeteneklerini geliştirmektir. Yani öğretmen sadece eğiten, öğreten, beceri yığınını benimseten değil, üstelik onun şahsiyet olarak gelişmesini, hayati nedenleri kendi başına çözebilmesini, hayattaki yerini belirlemesini, kendini gerçekleştirme imkanı sağlayan bilgisini ve bu yoldaki tecrübesini, çeşitli yönde toplanan yeteneklerini benimsetendir. O zaman ilkokul öğrencisinin temel, sosyolojik ve bilgisel yeteneğini geliştirmede eğitim sisteminde yer alan gelecek uzmanların meslek sahibi olma yeteneklerinin gelişimini talep etmesi söz konusudur.

5. Tezin Özel İlmi Yeterlilik Koşullarına Uygunluğu

Akkenje USENOVA'nın 6D010200 - Anaokulu Eğitimi ve Metodu Bilim dalında yazdığı "İlkokul Öğretmenlerinin Mesleki Yeteneklerini Geliştirme" konulu doktora tezi önemli bir çalışma olduğu şüphesizdir. Bu bakımdan alana katkı sağlayıcı nitelik taşımaktadır.

Tez yeterince tamamlanmış ve savunmaya hazırdır. Tezin Giriş kısmında kısaca özeti yapılmıştır. Tez üç bölümden oluşmuştur. Tezin birinci, ikinci ve üçüncü bölümleri birbiriyle derin birliktelik içerisinde ve birbirini sistemli bir şekilde takip etmektedir. Tez boyunca mantıksal düzen korunmuştur. Elde edilen sonuçlar belirlenen hipotezleri kanıtlayarak tezin amaç ve görevlerini yerine getirmeye yöneliktir.

6. Tez Konusu ile İlgili Makalelerin Yeterliliği ve Temel Sonuçlar

Tezin temel prensipleri, çıkarım ve sonuçları ile araştırma problemlerinin çözüm yolları ilmi makaleler şeklinde ulusal ve uluslararası konferanslarda, SCİ Verse Thomson Reuters, Scopus *(ISI web of Knowledge, Thomson Reuters, Scopus)* tarafından endekslenen etki değeri yüksek olan uluslararası dergilerde ve Yükseköğretim kurumu tarafından belirlenen hakemli dergilerde, okullardaki metodolojik konseyler ile metodolojik kurallarda yayımlanmıştır. Tez ile ilgili toplam 12 adet ilmi değerde makale yayımlanmıştır.

Uluslararası konferanslarda 3, SCİ Verse Thomson Reuters, Scopus *(ISI web of Knowledge, Thomson Reuters, Scopus)* tarafından endekslenen uluslararası dergilerde 1, yurtdışı uluslararası konferanslarda 2, yurtdışı uluslararası dergide 1ve Kazakistan Cumhuriyeti Yüksek Öğretim Kurumu tarafından belirlenen hakemli dergilerde 5 olmak üzere toplam 12 adet ilmi makale yayımlanarak olumlu sonuçlar vermektedir.

7. Tezin Savunulmasını Önermek

Sonuç olarak yukarıda bahsedilenlerin temelinde hazırlanan ilmi araştırma tezinin seviyesinin, teorik ve uygulamalı öneminin "İlmi derece verme" yönetmeliğinin şartlarına uygunluğunu baz alarak, Akkenje USENOVA'nın 6D010200-İlkokulu Eğitimi ve Metodu Bilim Dalında yazdığı "Gelecek İlkokul Öğretmenlerinin Sosyal Başarılarını Geliştirme" konulu doktora tezinin savunmaya hazır olduğunu belirterek savunulmasını öneriyorum.

Saygılarımla

Yurt dışı danışmanı **Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ**

Gazi Üniversitesi

Gazi Eğitim Fakültesi

31.10.2016

T.C.

Doç. Dr. Bülent AKSOY

Enstitü Müdür Yardımcısı

Усенова Аккенже Мукановнаның «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамыту» атты тақырыптағы 6D010200 – Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығы бойынша философия докторы PhD дәрежесін алу үшін жазылған жұмысына шетелдік кеңесшіден

ПІКІР

1. Тақырыптың өзектілігі

Қазіргі заманғы қоғамның әлеуметтік-экономикалық табыстылығын анықтайтын білім беру жүйесін дамыту деңгейі ерекше басымдылыққа ие болуда, оны жаңғыртудың басты бағыты «білімнің табыстылығы» ұғымының мазмұнына негізделеді. Бүгінде мамандар «табыс үшін білім» парадигмасын білім беру саласындағы іс-әрекет бағдарының бірі ретінде мемлекетті трансформациялық дағдарыстан шығаратын, тұлғаның әлеуметтік жетілуіне мүмкіндік беретін, қабілеттерін, мінез-құлқын өздігінен жетілдіру үрдісі және нәтижесі деп түсіндіреді. Бұл міндеттерді шешу бастауыш білімнің үздіксіз білім беру жүйесінің алғашқы басқышы екенін ескере отырып, болашақ бастауыш мұғалімдерінің *әлеуметтік табыстылығын дамытуды* талап етеді.

Осыған байланысты ғылыми білім мен әлеуметтік практиканың әртүрлі жүйесіндегі табыстылық құбылысын зерттеп білуге, сондай-ақ болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығы мәселесіне қызығушылық артуда.

Қызметін табыспен, сәттілікпен алып жүретін адам табысты болып табылады. Сондықтан бүгінде «*табыс*» ұғымын әлеуметтік маңыздылық және адамның іс-әрекеттерін мойындау, нәтижеге немесе белгілі бір мақсатқа жетуге бағытталған өмірдің мәнін көрсететін тұлғаның тағдыры контексінде талқылауда. Сондықтан әлеуметтік табыстылық, әлеуметтік-педагогикалық құбылыс ретінде адамның қоғамдағы беделі, өмірдегі рөлі мен орны, мақсаттары мен қажеттіліктері иерархиясының шыңы ретінде қарастырылатын ғылыми мәселе болып табылады.

Осы тұрғыдан А.М.Усенованың таңдап алған тақырыбы қоғамның талабынан туындап отырған мәселеге арналған. Табыстылық жоғары оқу орны түлегін кәсіби іс-әрекетке жүйелі дайындаудың интегративті өлшемі ретінде тұлғалық және кәсіби маңызды әртүрлі бағыттағы іс-әрекет түрлерінде (оқу, оқу-кәсіби, ғылыми-зерттеушілік, волонтерлік, оқудан тыс, әлеуметтік-мәдени) қойылған мақсатқа жетуге қажетті қабілеттіліктер жүйесін айқындайды.

2. Алынған нәтижелер негізділігі мен дәйектілігінің, олардың жаңалығының дәрежесі.

Диссертациялық жұмыстың ***дәйектілігі*** болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамыту секілді күрделі де көпқырлы мәселені нәтижелі ету әдіснамалық, теориялық, әдістемелік тұрғыда көтеріліп отыр. Зерттеу мәселесіне қатысты қазақстандық, шетелдік

философиялық, психологиялық және педагогикалық еңбектерді зерделеген. Бұл ғылыми еңбектердегі зерттеу тақырыбына орай түйінді ойлар зерделеніп, солардың нәтижесінде *шынайылығы б*олашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамытуда тірек етілетін әдіснамалық тұғырлары мен қағидалары, теориялық тұжырымдары келтіріліп отырғандықтан **жаңа** болып табылады.

Зерттеу барысында жасалған болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамытудың мақсат-міндеттері, ұстанымдары, әдістері мен мазмұны айқындалған, түрткілік-еріктілік, процессуалдық - іс-әрекеттік, рефлексивтік-бағалаушылық компоненттерден түзілген, өлшемдер мен көрсеткіштері анықталған құрылымдық-мазмұндық нобайы ұсынылғандықтан **жаңа** болып табылады.

Зерттеу аясында «Тұлғаның әлеуметтік табыстылығын дамытудың негіздері» атты элективті курс бағдарламасы мен оқу құралының, ғылыми негізделген әдістемесінің жасалып, педагогикалық тәжірибеге ұсынылуын оның **жаңалығы** деп санаймыз.

3.Алынған жұмыс нәтижелерінің теориялық және практикалық маңызы.

Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамытудың теориялық негіздері айқындалып, «табыс», «табыстылық», «әлеуметтік табыстылық» ұғымдарын нақтылай білген. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамытуға ғылыми негізделген ұсыныстар әзірленген.

Зерттеу барысында элективті курс бағдарламасы, білім алушылардың әлеуметтік табыстылығын дамытуға бағытталған нақты әдістеме жалпы білім беретін мектептерде, болашақ мамандар үшін жоғары оқу орындары, педагогикалық колледждер тәжірибелерінде пайдалануға болады

4. Алынған жұмыс нәтижелердің негіздемелік және шынайылық дәрежесі.

Зерттеу мәселесінің негіздемелік дәрежесі философиялық, психологиялық-педагогикалық, еңбектерді зерделеу нәтижесінде алынғандығымен айқындалады. Оның шынайылығы болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамытуға бағытталған әдіснаманың орта, жүйелілік, іс-әрекеттік, тұлғалық бағдарлық, әлеуметтік-мәдениет, аксиологиялық, акмеологиялық тұғырлары тірек етіле отырып, философия, психология мен педагогика, әлеуметтану ғылымдарының ғылыми қорытындыдағы жетістіктер негізінде сипаттама берілуі арқылы дәлелденеді.

5. Диссертацияның жеке жазылған ғылыми квалификациялық жұмысқа қойылатын талаптарға сәйкес келуі.

А.М.Усенованың 6D010200-Бастауыш оқытудың педагогикасы мен әдістемесі мамандығы бойынша философия докторы PhD дәрежесін алу үшін ұсынған «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамыту» атты диссертациялық жұмысының ғылымилығы мен көкейкестілігіне күмән келтірмейді. Диссертация аяқталған, дербес орындалған ғылыми жұмыс болып табылады. Диссертация нәтижелерінің ішкі тұрақтылығы кіріспедегі

ғылыми аппаратында, екі бөлімде және тұжырымдарында көрініс тапқан, зерттеу материалдары тұтастылығымен, логикалық бірізділігімен қамтамасыз етілген.

Диссертациялық жұмыстың тараулары өзара тығыз байланысты және бірін-бірі жүйелеп негіздейді. Алынған нәтижелер қойылып отырған болжамдарды негіздеп, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін шешуге бағытталған.

6. Мақалалардың жеткіліктілігін растау, негізгі ережелер, нәтижелер, диссертацияның түйіні мен қорытындысы.

Диссертацияның негізгі қағидалары, нәтижелері, тұжырымдары мен қорытындысы, зерттеу мәселесінің шешімі зерттеудің негізгі қағидалары ғылыми баяндама түрінде халықаралық және республикалық ғылыми-практикалық конференцияларда, SciVerse Thomson Reuters, Scopus *(ISI web of Knowledge, Thomson Reuters, Scopus)* компаниясының ақпараттық базасының деректері бойынша нөлдік емес импакт-факторы бар халықаралық ғылыми журналдарында, Білім және ғылым саласындағы бақылау Комитеті ұсынған журналдарда, мектептердің әдістемелік кеңестерінде және баспасөз бетінде жарық көрген ғылыми мақалаларда, әдістемелік нұсқауларда көрініс тапқан. Диссертация мазмұны бойынша жалпы саны -13 ғылыми мақала жарияланған.

Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда-4, SciVerse Thomson Reuters, Scopus *(ISI web of Knowledge, Thomson Reuters, Scopus)* компаниясының ақпараттық базасының деректері бойынша нөлдік емес импакт-факторы бар халықаралық ғылыми журналдарында-1, шетелдік конференцияларда-2, шетелдік журналда-1, Қазақстан Республикасының Білім және ғылым саласындағы бақылау Комитеті ұсынған журналдарында-5 ғылыми мақалалар жарық көріп, сондай-ақ олар өз кезегінде оң нәтижесін берген.

7. Көпшілік алдында қорғауға жіберуге ұсыну.

Сонымен, жоғарыда айтылғандардың негізінде ұсынылып отырған ғылыми зерттеудің орындалу деңгейі, теориялық және практикалық маңыздылығының сәйкестігін негізге ала отырып, Усенова Аккенже Мукановнаның 6D010200-Бастауыш оқытудың педагогикасы мен әдістемесі мамандығы бойынша философия докторы PhD дәрежесін алуға дайындалған «Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әлеуметтік табыстылығын дамыту» тақырыбындағы диссертациялық жұмысын қорғауға ұсынуға болады деп есептеймін.

Түркия, Анкара,
Гази университеті
Шет елдік кеңесші,
PhD доктор, профессор **Южель Гелишли**

Doç. Dr. Bülent AKSOY
Enstitü Müdür Yardımcısı